"רב שישן בלילה כשמונה לפתחו מקרה של עגונה - מועל בתפקידו"

ימים ספורים לאחר סיום פרשת סרבנות גט נוספת, הרב יוסף כרמל, ראש כולל הדיינות "ארץ חמדה" שחמישה מתלמידיו משמשים דיינים בבתי הדין, פורש את עמדותיו. הוא מבקר את ארגוני הנשים, כמו גם את המחמירים ההלכתיים בנושא העגונות, מצדד בדו"ח הגיור של ועדת ניסים, מעדיף לוותר על המלחמות עם הרפורמים ("במקום להילחם נגרום לכך שבתי הכנסת שלנו יהיו ידידותיים יותר לחילונים") ומתאר כיצד הוא רואה בעתיד את מדינת ההלכה

יהודה יפרח

צילום: יונתן זינדל, פלאש 90

"גדולי ישראל בכל הדורות עשו כל מאמץ לעוור לכל עגונה באשר היא. נכון, הנסיבות השתנו, פעם הבעיה הייתה בעלים שנעלמו במלחמות או במסעות מעבר לים. הבעיה הזו נפתרה כי היום קשה עד בלתי אפשרי להיעלם לגמרי. הבעיות היום הן עם סרבנים עיקשים שעלו על סולם גבוה ולא מוכנים לרדת ממנו, אבל זה לא משנה את החובה של הדיינים לעשות הכול כדי לשחרר את העגונות. רב שישן בלילה כאשר מונח לפתחו מקרה של עגונה מועל בתפקידו. הוא לא רב מבחיניתי. יש לו ריב עם קונו".

הדי השיח הציבורי הער על מצוקת העגונות סביב פרשת סרבני הגט השונים נשמעים היטב בין כותלי בית המדרש של מכון ארץ חמדה. המוסד הציוני דתי הוותיק להכשרת דיינים הפועל בשכונת קטמון בירושלים מאוכלס השבוע בחברותות השקועות בלימוד ישיבתי ער וקולני. רבים מהם יתפסו עמדות בעתודת הפוסקים והדיינים הבכירים בישראל. "כמעט בלתי אפשרי להתקבל לכאן", מסביר הראש והמייסד הרב יוסף כרמל, "יש ביקוש גדול ואנחנו שולפים כל שנה בפינצטה כאלו שאנחנו מזהים שיש להם יכולת להגיע לאוורסט. תנאי הסף הם בוגרי ישיבות הסדר או ישיבות גבוהות, בעלי תעודת הסמכה לרבנות ובוגרי שירות צבאי".

מלחמה בחירוף נפש

מערכת בתי הדין הרבנים נמצאת כבר הרבה שנים במצוקה תדמיתית. בעבר הביקורת התמקדה ברמת השירות הירודה שלה, אולם עם השנים המצב השתפר והיום הביקורת עוסקת בשורשי התפיסה ההלכתית. אנשים נחשפים לסיפורי העגונות ומסיקים שהדיינים לא ממוגלים לפתור את הבעיה הבסיסית של חוסר השוויון ההלכתי בין האיש והאישה בעניני המעמד האישי. אחרי כל ההסברים, יש כאן צד אחד שבראותו מחזיק ובראותו משחרר.

"התורה היא תורת חיים, ויש לדיינים כלים הלכתיים כדי לפתור 99 אחוז ומעלה ממקרי העגינות. יש שתי גישות בקרב הפוסקים. הראשונה היא של הרמב"ם ור' יוסף קארו בשולחן ערוך: הם מונים רשימה ארוכה של מקרים שבהם בית הדין כופה את הבעל לתת גט. הרשימה הזו כוללת גם מקרה שבו האישה אומרת על בעלה 'מאיס עליי', כלומר איננו מוכנה לחיות איתו יותר. אנחנו לא מניחים שהיא טוענת כך בגלל שנתנה עיניה באחר, וכופים עליו לתת גט. דיינים שפוסקים לפי מסורת הפסיקה הזו יכולים לכפות גט כמעט בכל המקרים".

אבל זו בדיוק הבעיה. הממורת האשכנזית השתלטה על המערכת ואין לגיטימציה לדיינים לפסוק כמו הרמב"ם והמחברי גם אם הם עצמם ספרדים.

"המצב מורכב יותר. הגישה השנייה היא אכן זו של רבנו תם, והרשימה שלו קצרה. היא כוללת רק חמישה מקרים שבהם ניתן לכפות גט ו'מאיס עליי' איננו כלול בהם. צריך לזכור שרבנו תם אמנם סגר את שער עילות הכפייה, אבל במקביל פתח שער ענק כשקבע שהחברה תגלה אפס סובלנות כלפי הסרבנים. 'הרחקות דרבנו תם' לקדש זוג שלא חתם לפניו על הסכם טרום נישואין. לדיינים שם אין שיניים וההסכם הזה הוא הדרך היחידה כמעט למנוע סרבנות. מדובר בסנקציה כה כואבת עד שבקרב החותמים על מסמך כזה אין כמעט מקרי סרבנות. פעם בא אליי זוג הורים מהארץ. הם ביקשו מהחתן לחותם על הסכם והוא התנגד בצורה תקיפה. המלצתי להם לבטל את השידוכין".

אתם תומכים בפתרון המניעתי הזה למרות שהרבנים הראשיים מתנגדים לו?

"המחלוקת היא לא עקרונית. בעל הנחלת שבעה (ר' שמואל הלוי, המאה ה-17) ריכז את כל החווים בדיני משפחה שרווחו בקהילות שונות ואין עליהם מחלוקת. עובדתית יש שם כתובות שכוללות סוג של הסכם קדם נישואין. נכון, יש נוסחים שונים וחלקם שנויים במחלוקת, אך אין בעיה לייצר נוסח מקובל ומוסכם".

הגנה מפני סחטנות

ארגוני נשים מסוימים טוענים שההלכה מפלה וארגנה שוויונית באופן במיסי. מה אתה חושב על הטענה הזו?

"הביקורת על ההלכה מצד אותם ארגונים מקוממת. לאורך הדורות חכמים עשו הכול כדי להגן על האישה. כשהבעל הולך לעולמו היא הראשונה שמגינים עליה, אי אפשר להוציאה מהדירה וכל הנכסים משועבדים לפרנסתה. חרם דרבנו גרשום – שקובע שאי אפשר לגרשה בעל כורחה – בא לחזק אותה. הוא התקבל בכל תפוצות ישראל, אפילו יותר מהאיסור על נשיאת שתי נשים. ההלכה נותנת את כל הכלים להגן על האישה בס"99.99 אחוז מהמקרים, ויחד עם זאת שומרת על לכידות התא המשפחתי".

אי אפשר להתעלם מכך שדם מצביעים על בעיה ממשית, שלא כל הדיינים מוכנים לעשות הכול כדי לשחרר עגונות. בית דין חרדי מוביל מבני ברק פרסם השבוע פשקוויל חריף נגד הדרכתם מחיפה ששחרר את אשתו של עודד גז. הלחץ הזה מרתיע חלק מהדיינים מלקיחת סיכונים.

"הקיצוניים משני הצדדים תמיד יתחברו. מחד גיסא אלו שלא מוכנים להפעיל את הרחקות דרבנו תם וגורדים רגליים. הם לא מבינים שמי שמחמיר בכפיית גט משלם מנגד מחיר חברתי כבד מאוד, ופוגע באמון הציבור במערכת. אתה יודע כמה התחתנו ברבנות מתוך כל הדוקטורנטים הנשואים בפקולטה למדעי המחשב באוניברסיטת בן גוריון? רק עשרה אחוזים. זהו נתון חמור מאין כמותו.

"מאידך גיסא ישנם ארגונים, שחלקם אפילו מציגים את עצמם כיראי שמים, המנצלים את מצוקת המסורבות כדי להרוס את מוסד המשפחה היהודית. הם מסיתים את דעת הקהל נגד הכלים המורכבים שחכמים עמלו על בנייתם לאורך דורות כדי להגן על המשפחה. הם מעלים הצעות שנידונו כבר בכל השו"תים ונדחו על ידי גדולי ישראל, ואז תוקפים את המערכת על כך שהיא שאותן הוא הגה קובעות שהחברה תקיא מקרבה גבר שמעגן את אשתו. לא ייתנו לו רישיון נהיגה, יחסמו לו את חשבון הבנק, הוא לא יצא מהארץ, לא יעלה לתורה ולא ידברו איתו. חייו יהפכו למרים ומורדים. לא הרבה אנשים יכולים לעמוד בלחץ הזה. רק לפני חודש ראינו איך סרבן מפורסם התקפל ונתן את הגט בעקבות השיימינג. ברמה העמוקה אין לדעתי מחלוקת בין הרמב"ם לרבנו תם. שניהם מגיעים לאותה תוצאה גם אם בדרכים שונות. אם תשאל אותם בגן עדן מה הייתה מטרת העל שלכם, שניהם יגידו לך – לפתור את מצוקת העגונות".

הרב כרמל מסרב לענות לשאלתי אם הוא יורה לתלמידיו המכהנים לפסוק כשיטה הספרדית ולחייב גט גם בטענת "מאיס עליי", ובכך לקצר הליכים עבור רוב המסורבות. למרות שהוא חושב שמוזר בעמדה הלכתית לגיטימית, ניכרת בו המגמה ללכת עם המערכת ולעודד שינויים מדודים פנימיים ולא להתריס כנגדה. "בוגר של ארץ חמדה יילחם בחירוף נפש לשחרר עגונות, ולא משנה באיזו דרך הלכתית הוא יעשה את זה", הוא מסכם.

ומה עם מניעת סרבנות? מהי העמדה שלכם בלפי המממי קדם נישואין שקובעים שבמקרי סרבנות חצד הסרבן ישלם סכומי כסף גבוהים לצד השני?

"ב-RCA, ארגון הרבנים האורתודוקסי הגדול בעולם הכולל 1,100 חברים, נקבע שאסור לרב

»

בס"ד

"מפרי כפיה נטעה כרם"

במלאת חמש שנים לפטירתה של אהובתנו

תמר רוזנברג

נעלה לקברה ביום רביעי,
כ"א בתמוז תשע"ח, (4.7.2018)
בבית הקברות בכפר עציון

18:30 עלייה לקבר
19:00 התכנסות ב"כרם תמר" ביקבי גוש עציון
תפילת מנחה
לימוד משניות לעילוי נשמת תמר
דברים לזיכרה מפי בני משפחה וחברים
הרצאה מפי ד"ר יוחנן בן-יעקב
(בי"ס שדה כפר עציון)
בנושא: דריכת ענבים בגת ("עפר לבן ידוע")
תפילת ערבית

המשפחה

הכנס למורשת הרב יוסף קאפח זצ"ל

הכנס יתקיים
ביום שני
י"ט תמוז תשע"ח
(2 ביולי 2018)
בין השעות
21:00-16:30
בבית הכנסת ישורון
רח' המלך ג'ורג' 44
ירושלים

הרה"ג משה אלחרר שליט"א
רב העיר שלומי
מקומו של הרמב"ם בפסיקה במרוקו ובארץ ישראל

הרב פרופ' בן-ציון רוזנפלד שליט"א
אוניברסיטת בר אילן ומכללת "אורות"
יחסו של הרמב"ם לדתל"שים

הדיין הרב אליעזר איגרא שליט"א
בית הדין הגדול
חיוב מזונות לילדים מדין צדקה

הרה"ג רצון ערוסי שליט"א
רב העיר קרית אונו וחבר מועצת הרה"ר
עיונים במשנתו של רבינו "וְיָדַעָה לִי"

תפילת ערבית

הציבור מוזמן, הכניסה חופשית
הכנס יתחיל בזמן,
הקהל מתבקש להקדים
חניה בתשלום בחניון בית אבי חי

מכון משנת הרמב"ם | משפחת קאפח | חמד | האגף לתרבות יהודית, ירושלים חיבור לעשייה | משרד החינוך

עיצוב: מעגלים עמוס

»

לא מקבלת אותן. נישואים על תנאי לדוגמה. זהו מתכון להרס המשפחה. במקום שהיא תהיה מוסד חזק שמגן על הילדים ועל בני הזוג, הופכים אותה למשחק בנדמה לי". **אבל יש טענות נוספות, למשל שעצם החיבור בבית הדין בין הדיון על חלוקת הרכוש לדיון על הגט עשוי לפתוח פתח להפעלת לחצים הדדית.**

"את הטענה הזו אני מוכן לקבל. ברשת בתי הדין לממונות של ארץ חמדה אנחנו מציעים לבני הזוג להפריד את הדיון. ללכת לבית הדין הרבני לדיון על הגט, ולבוא אלינו לדיון על הרכוש והמשמורת. החיבור שלהם עלול לעודד סחטנות ואנו מתנגדים לכך. איפה כתוב בהלכה שהגט צריך להיות השלב האחרון אחרי שכל הסכסוכים האחרים הוכרעו? סחטנות יכולה לבוא משני הצדדים והיא תמיד רעה. מה יהודי בלהחזיק את הכוח בידיים ולהגיד 'לא אשחרר עד שלא ייתנו לי את מה שאני רוצה'? זו התנהגות של רחמנים, ביישנים וגומלי חסדים? כשאני שומע על הדרכ שמחבר בין החלקים ואומר לאישה 'תוותרי קצת בכסף והוא ייתן לך את הגט מהר', זה בעיני לא הגון ולא צודק. התפקיד של בית הדין הוא להגן על נשים וגברים מפני סחטנות. מי שמנצל את ההלכה כדי לסחוט מחלל שם שמים".

לשפר מבפנים

הוויכוח רחב יותר. יש היום קולות בתוך הציבור הדתי הקוראים להפרדת דת ומדינה ברמות שונות, ממיזם הכשרות של צהר המבקש להפריט את מערך הכשרות ועד לארגוני נשים הקוראים להפריט את בתי הדין ולהקים מוסדות פרטיים שימתחו את גבול ההלכה האורתודוקסית.

"לגבי מיזם הכשרות לא ידרתי לעומק העניין אך ברור לי שהכשרות צריכה להיות במערכת ממלכתית. אין חושב שגם צהר חושבים כך. לגבי בתי הדין, במשך 2,000 שנה התפללנו למדינה יהודית שבה יקרים בנו 'ואשיבה שופטייך כבראשונה'. יהודים בגלויות סבלו קשות מהפרדת דתת והמדינה. קח למשל את המצב בארה"ב. הרבה יהודים שם מתחננים על פי ההלכה אך מתגרשים אזרחית בלי שאף אחד מפקח על זה. הרבה יוצר מצוקה איומה לילדים שלהם שלא יכולים להתחתן. האנשים הפרטיים הם אלו אשר סובלים יותר מכול מהעדר פיקוח ממלכתי על דיני האישות. הם אלו שנופלים לרשימות יוחסין ורשימות שחורות.

"אמת, צריך לשפר את המערכת. אמת, היא צריכה להיות מסבירת פנים וידידותית, אבל לקחת את הביקורת ולנצל אותה כדי לשפוך את התינוק עם המים, זהו המתכון להרס מוחלט. בנוגע לממסד הדתי, אין לנו שום עניין להתנגח בו אלא לגדל דור של תלמידי חכמים ברמה הגבוהה ביותר שיהיו חלק ממנו וישפרו אותו מבפנים. גם ארגוני הנשים אינם עשויים מקשה אחת. חלקם מעוניינים בתיקון המערכת על פי ההלכה ולא בניגוד לה".

ברשותך נעבור לסוגיית הגיור. יש בישראל קרוב ל-400 אלף יוצאי חבר המדינות שאינם יהודים על פי ההלכה. השר לשעבר משה נסים הוציא דו"ח עם המלצות לשיפור התפקוד של מערך הגיור וחטף אש מכל הכיוונים.

"זוהי סוגיה כואבת מאוד. רוב הציבור, כולל הרבנים, איננו מבין שמדובר בפצצת זמן מתפתקת. חלק גדול מהאנשים הללו הם 'ודע ישראל' שההלכה מצווה לקרב אותו ולגייר אותו. אנחנו תומכים בפתרונות יצירתיים ואני רוצה להפנות אותך לתשובה שפרסמנו בשו"ת מראה הבזק (סדרת ספרים שבהם עונים רבני המכון לשאלות שונות של קהילות יהודיות מהתפוצות. י"י). בעקבות השואה והשלטון הקומוניסטי יש מאות אלפי יהודים שאינם מסוגלים להוכיח את יהדותם. עבדנו על הנושא במשך שלוש שנים והוצאנו לאחרונה תשובה שעליה חתם גם הרב זלמן נחמיה גולדברג (הגרז"ן).

"תאי הDNA הנמצאים בגרעין התא של כל אדם מגיעים מהאבא והאמא שלו. אבל בקליפת הגרעין יש תאים של MTDNA שמגיעים רק מהאמא. זה נקרא ה DNA המיטוכונדריאלי. הוא נמצא בזנב של תא הזרע, זה שמאפשר לתא לנוע לכיוון הביצית ומנתתק ממנו בשלב המפגש וההפריה, וגם בביצית. כך נוצר מצב שילד נושא את הMTDNA של האמא בלבד. בבריקות מעבדה ממושכות שערכנו גילינו ש-40 אחוז מיהודי אשכנז נושאים את הMTDNA של ארבע נשים שהגיעו לאירופה מהמזרח התיכון לפני כ-1,000 שנה. הרבה מאוד מבעיות הגיור הן בקרב צאצאי אותן אימהות. בגלל שמדובר ברכיב שעובר רק דרך האם, המשמעות שלו דרמטית: אפשר באמצעות בדיקה פשוטה להוכיח יהדות של עשרות אלפי אנשים ולחסוך מהם את תהליך הגיור. שלחנו את ממצאי המחקר ואת פסק הדין של הגרז"ן לבית הדין הגדול ואנחנו ממתינים לתשובה".

ומה עם אלו שזה לא יעזור להם? בעבר נבחרתי בטקס גיור שבו המועמדת נשאלה על ההבדל בין תרומה גדולה ותרומת מעשר, שאלה שהלכן מבוגרי החינוך הדתי יתקשו לענות עליה. האם ההצעות של השר ניסים אינן הברחיות כדי לשפר את תפקוד המערכת?

"הרמב"ם כותב דברים ברורים – 'מודיעין אותו מקצת מצוות קלות ומקצת מצוות חמורות ואין מאריכין בדבר זה'. המתגייר צריך לקבל על עצמו באופן כללי את עול המצוות, ואז להיכנס לתהליך של קליטה בקהילה דתית. המדיניות צריכה להיות הפוכה, במקום להכניס מועמדים לשנה ארוכה של לימודים שבסופם מבחן, עדיף לדבר איתם על העקרונות והיופי שבאורח החיים היהודי, ולהשקיע את הכסף והמשאבים בקירוב הגרים אחרי הגיור עצמו. היום אתה מגייר אותו ברף גבוה אבל לא קולט אותו בקהילה.

"שולפים כל שנה בפינצטה כאלו שאנחנו מזהים שיש להם יכולת להגיע לאורוסט". כולל הדיינות ארץ חמדה, השבוע מה עשית בזה? מה הסיכוי שהוא ישמור מצוות אם אין לו ליווי חברתי? והוא חוזר לשכונה שבה אין חיים יהודיים?

"לגבי הדו"ח של משה ניסים, אני לא מבין למה הרב יעקב אריאל חוזר בו. הרב חיים דרוקמן שהוא מומחה גדול לענייני גיור תומך בדו"ח. אסור לנו לשבת בשקט בסוגיה הזו, כי עמדה שהרבנית של הכול או כלום לא תוביל לתוצאות. חיים נורמליים הם חיים מאוזנים, מי שלא חי באיזון נכון נמצא בסכנה גדולה מאוד. מחובתנו להיות תלמידיו של הלל הזקן, לקרב ולא להרחיק. צריך לעודד את הציבור הדתי לאומי לקחת את הסוגיה הזו בשליחות. לפתוח את חלב והזרועות והדלתות של הבתים והקהילות כדי לחבק את הישראלים חללו ולתת להם תחושה שרוצים אותם והם רצויים. לצערי אני לא רואה לזה מספיק התגייסות כדגע".

הרבנות תגיר לך שהיא חוששת מהברה בגיורים רפורמיים או קונסרבטיביים.

"באשר ר' משה פיינשטיין הכריז מלחמה על הרפורמים והקונסרבטיבים כולם האמינו שבתוך 50 שנה לא יישאר יהודי אורתודוקסי אחד לרפואה. הם נתפסו כאיום. המצב השתנה מאז לחלוטין, יש בין 600 אלף למיליון יהודים אורתודוקסים בארה"ב, ודווקא הרפורמים והקונסרבטיבים נמצאים בנסיגה אדירה עד כדי סכנה קיומית להמשכיות שלהם. הזרם הגדול ביותר ביהדות ארה"ב היום הוא של אלו שאינם מזוהים עם שום קהילה. יש לנו חובה עמוקה לכל היהודים הללו, להציל את הדור הבא שלהם. לקשור אותם למדינת ישראל בעבותות אהבה, ולכן המלחמות שלנו צריכות להיות יותר בעד ופחות נגד. במקום להילחם בבתי כנסת רפורמיים, בוא נגרום לכך שבתי הכנסת שלנו יהיו ידידותיים יותר להילונים ומסורתיים, כך שכאשם ירצו לעשות לבן שלהם בר מצווה הם יבחרו בו".

רשת של בתי דין פרטיים

הרב יוסף כרמל (65) הוא בן למשפחה שהתיישבה בירושלים לפני שבעה דורות. הוא נקרא על שם סבו הגדול הרב יוסף גרשון הורוביץ, רבה של מאה שערים משך יובל שנים, ולמד בישיבת נתיב מאיר. הוא הצטרף למחזור הראשון של ישיבת הסהדר בקריית ארבע ונלחם כשריונר בתעלה במלחמת יום כיפור ובמלחמת לבנון הראשונה. כשהיה בשיעור ה' מונה לר"מ בישיבה הצעירה, ולאחר כעשור, בשנת 1987, פגש את הרב משה ארנרייך. יחד איתו הקים, בהכוונת ראש ישיבת "מרכז הרב" הרב שאול ישראלי, את כולל ארץ חמדה להכשרת דיינים.

מבחינת היקף החומר והמורכבות שלו, לימודי הדיינות הם אולי מסלול הלימודים המפרך ביותר שקיים במסגרת כלשהי בישראל. המסלול כולו מתחיל לאחר סמיכה לרבנות, כולל 9-7 שנות לימודים אינטנסיביים שמתרכזים למבחנים בודדים באורך שמונה שעות. התשובות ניתנות כעבור שנה לפחות ושיעור הנכשלים בקרב כלל הנבחנים גבוה. גם אם צלחת את הבחינה, אם אין לך פטרונים פוליטיים הסיכוי שלך להתמנות לדיין נמוך מאוד. ארץ חמדה הוציאה במהלך השנים עשרות בעלי כושר לדיינות, אולם רק חמישה מהם מכהנים בבתי הדין הממלכתיים היום: הרב ציון לוז בבית הדין הגדול, הרב מאיר כהנא בבאר שבע, הרבנים ישי בוכריס ודניאל כץ באשקלון והרב סיני לוי בחיפה.

גם משהבית היהודי החזיק במשרד לענייני דת, וגם בשאיילת שקד היא שרת המשפטים, הממלצה הדתית לאומית בקושי מצליחה למנות את בוגרי המגזר לתפקיד החשוב של דיינים בבתי הדין. אתה לא רואה בזה פיגלון של מפעל החיים שלך?

"אני מודע לכך שהמינויים נעשים גם משיקולים פוליטיים ואנחנו לא מקום פוליטי, אך כמות המינויים היא ממש לא המודר שלנו. ארץ חמדה הקימה רשת ארצית גדולה של בתי דין פרטיים לדיני ממונות שעושים קידוש ה' גדול. דיני ממונות אינם פחות חשובים מדיני אישות. מאות תיקים נפתחים אצלנו כל שנה, חלקם בסדרי גדול של מאות מיליוני שקלים. חלק מהבאים בשעריי בית הדין הם מתדיינים חרדים".

חבריה להם בתי דין משלהם? למה שיבואו אלינם?

"כי התהליך אצלנו שקוף לחלוטין ופסקי הדין כולם מנומקים. כי אף דיין לא חייב שום דבר לאף אחד, ואף צד, מקושר וחזק ככל שיהיה, לא יכול להרים טלפון בלילה לדיין ולהשפיע על התוצאה. שמע סיפור. לפני 25 שנה שני אנשים חרדים חתמו על הסכם גרל"ץ שכלל סעיף על קבוצות עתידיות בנכס. היה שם גם סעיף ברורות שקבע שאם תתגלע מחלוקת הצדדים ילכו לבית הדין של העדה החרדית. כעבור עשור מונה אחד הצדדים כדיין בבית הדין של העדה החרדית. לפני חמש שנים נוצרו זכויות חדשות בנכס, ונתגלע ויכוח למי הן שייכות. שניהם הלכו לבוא אלינו ובסוף יצא שהדיין הפסיד בדין. הוא קיבל על עצמו את ההכרעה ולא הגיש ערעור.

"לא מזמן הגיע קרוב משפחה שלו לבקר אותי ושאל במקרה אם אני מכיר את בן הדוד שלו, אותו דיין בעדה החרדית. אמרתי שכן אך לא הרחבתי. אחרי שבוע הוא התקשר ואמר: שוחחתי עם בן הדוד שלי והוא אמר לי – התרשמתי עמוקות מארץ חמדה, זהו אחד מבתי הדין הכי טובים בארץ. מבחינתי, בשביל לקבל מחמאה כזו מדיין חרדי מוביל שווה לי לעבוד.

"אגב, לא רק רבנים חרדים שולחים אלינו מתדיינים, גם בתי משפט. העומס עליהם עצום והם שמחים מאוד להפנות תיקים לערכאות שיעשו צדק ויפעלו בהגינות. שופטים שנחשפים אלינו נותנים בנו אמון ושולחים אלינו מתדיינים".

אחת הבעיות הגדולות המרתיעות מתדיינים מפנייה לבתי הדין היא עניני סדר הדין. בבית המשפט הכללים ברורים וחתוכים, ועורך הדין יודע בפני מה הוא ניצב. ההלכה לעומת זאת מתירה לאדם להגיד 'קום לי' ולהסתמך על דעה הלכתית המנוגדת לזו של הדיינים. בנוסף, ההלכה לא מכירה בנזק עקיף ('גרמא') או ממניעת רווח. אין בהלכה המלת חיוב על הוצאות משפט, והרבה פרטים פרוצדורליים תלויים בהחלטות שרירותיות של הדבר ספציפי. בנוסף, בהלכה מקובל ש'בית דין אחר בית דין לא דייקי' ואין למעשה ערכאת ערעור. איך אתם מתמודדים עם כל זה?

"את כל זה שינינו לחלוטין. כבר בשנים הראשונות, כשהרב ישראלי לחץ עלינו לפתוח בית דין, אמרנו לו שבמצב הקיים אין לנו פתרונות לאתגרי השעה. זה הוביל לתהליך שארך כמה שנים ובו ישבנו עם גדולי הפוסקים: הרבנים זלמן נחמיה גולדברג, יעקב אריאל, אהרן ליכטנשטיין ועוד פוסקים חרדים, והכנו עקרונות הלכתיים שייתנו מענה לכל הסוגיות. סדר הדיין מאוד מובנה ומסודר אצלנו, אין בבתי הדין שלנו בעל דין שיתחמק בטענת 'גרמא' או 'קים לי', ויש ערכאת ערעור".

איך מתנהל הערעור?

"לצד שהפסיד יש 30 יום לערער, ויש רשימה סגורה של עילות שרק בגינן ניתן לערער. אם הוא עומד בקריטריונים התיק יוצר לעיונם של שלושה אבות בתי דין שלנו שאף אחד מהם לא ישב בהרכב המקורי. הם יזונו בתיק ויכריעו בו. פסקי הדין מופיעים באתר עם השמטת שמות הצדדים. אפשר לעיין בהם ולקרוא את הדיונים ההלכתיים, הנימוקים וההכרעות".

צימאון אדיר לתורה

בתי הדין לדיני ממונות הם וולונטריים. חילונים בדרך כלל לא יגיעו אליהם, אבל גם הדתיים לא פעם מעדיפים ללכת לבית המשפט בתביעות ממונות ולא להעדיף את דין התורה. איך משכנעים אותם לבוא?

"הרבה מאלו שמגיעים לכאן עושים זאת בגלל האיכות והמהירות של השירות שהם מקבלים ולאו דווקא בגלל שאנו דנים דין תורה. עסקאות גדולות מאוד מגיעות לכאן כי הצדדים יודעים שבבית המשפט הם ייגררו שנים ויוציאו מיליונים על ייצוג משפטי. אנחנו מציעים איכות ושירות.

"אגב, הסוגיה הזו נוגעת בכל עניני הדת והמדינה. אני מאמין שאסור לכפות את ההלכה ואי אפשר להכריח אנשים לבחור בה. כמו בפיזיקה, בכל לחץ שתפעיל יוצרב לחץ נגדי באותה עצמה. החזון שלנו הוא שהחיים הדתיים במדינת ישראל יתנהלו בדרכי נועם, בהסכמות, ולא בכפייה או בניצול רוב קואליציוני. רוב הציבור בישראל מכבד את התורה ואוהב את המורשת שלו. יש צימאון ללימוד תורה, זמרים חילונים שרים על הציפייה לשבת. ראית פעם אמא שמכריחה את הבן שלה לאכול גלידה?".

איך הגישה הזו באה לידי ביטוי במדיניות פסיקת הלכה?

"אתן לך סיפור על סוגיית פונדקאות שעסקנו בה בשו"ת מראה הבזק. גדולי הפוסקים בדור האחרון התחבטו רבות בשאלה מיהי האם של תינוק שנולד בדרך כזו, האם תורמת הביצית או הפונדקאית שהרתה את הילד. אנחנו באנו ואמרנו שאין באמת כלים להכריע בין גדולי עולם, אבל על עיקרון אחד כל הפוסקים יכולים להסכים – חובה עלינו לעשות כל מאמץ כדי לאפשר לזוג חשוך ילדים להביא ילדים לעולם. הגיעה אלינו שאלה של אב בית דין מארה"ב, שעסקה באישה יהודייה נשואה שביקשה להיות אם פונדקאית לזוג יהודי אחר. ישבנו על המדוכה והתירנו לה.

"התשובה פורסמה והגיעה לידיעתה של משפחה יהודית ממקום אחר בארה"ב. מדובר באנשים אמידים, בני תורה, עם ארבעה ילדים. האישה אמרה לבעלה, ההריונות עברו עליי בקלות ואני רוצה לגמול חסד. היום, לאחר שהפסדתי יש 30 יום לערער, ויש רשימה סגורה של עילות שרק בגינן ניתן לערער. אם הוא עומד בקריטריונים התיק יוצר לעיונם של שלושה אבות בתי דין שלנו שאף אחד מהם לא ישב בהרכב המקורי. הם יזונו בתיק ויכריעו בו. פסקי הדין מופיעים באתר עם השמטת שמות הצדדים. אפשר לעיין בהם ולקרוא את הדיונים ההלכתיים, הנימוקים וההכרעות".

צימאון אדיר לתורה

בתי הדין לדיני ממונות הם וולונטריים. חילונים בדרך כלל לא יגיעו אליהם, אבל גם הדתיים לא פעם מעדיפים ללכת לבית המשפט בתביעות ממונות ולא להעדיף את דין התורה. איך משכנעים אותם לבוא?

"הרבה מאלו שמגיעים לכאן עושים זאת בגלל האיכות והמהירות של השירות שהם מקבלים ולאו דווקא בגלל שאנו דנים דין תורה. עסקאות גדולות מאוד מגיעות לכאן כי הצדדים יודעים שבבית המשפט הם ייגררו שנים ויוציאו מיליונים על ייצוג משפטי. אנחנו מציעים איכות ושירות.

"אגב, הסוגיה הזו נוגעת בכל עניני הדת והמדינה. אני מאמין שאסור לכפות את ההלכה ואי אפשר להכריח אנשים לבחור בה. כמו בפיזיקה, בכל לחץ שתפעיל יוצרב לחץ נגדי באותה עצמה. החזון שלנו הוא שהחיים הדתיים במדינת ישראל יתנהלו בדרכי נועם, בהסכמות, ולא בכפייה או בניצול רוב קואליציוני. רוב הציבור בישראל מכבד את התורה ואוהב את המורשת שלו. יש צימאון ללימוד תורה, זמרים חילונים שרים על הציפייה לשבת. ראית פעם אמא שמכריחה את הבן שלה לאכול גלידה?".

איך הגישה הזו באה לידי ביטוי במדיניות פסיקת הלכה?

"אתן לך סיפור על סוגיית פונדקאות שעסקנו בה בשו"ת מראה הבזק. גדולי הפוסקים בדור האחרון התחבטו רבות בשאלה מיהי האם של תינוק שנולד בדרך כזו, האם תורמת הביצית או הפונדקאית שהרתה את הילד. אנחנו באנו ואמרנו שאין באמת כלים להכריע בין גדולי עולם, אבל על עיקרון אחד כל הפוסקים יכולים להסכים – חובה עלינו לעשות כל מאמץ כדי לאפשר לזוג חשוך ילדים להביא ילדים לעולם. הגיעה אלינו שאלה של אב בית דין מארה"ב, שעסקה באישה יהודייה נשואה שביקשה להיות אם פונדקאית לזוג יהודי אחר. ישבנו על המדוכה והתירנו לה.

"התשובה פורסמה והגיעה לידיעתה של משפחה יהודית ממקום אחר בארה"ב. מדובר באנשים אמידים, בני תורה, עם ארבעה ילדים. האישה אמרה לבעלה, ההריונות עברו עליי בקלות ואני רוצה לגמול חסד. היום, לאחר שהפסדתי יש 30 יום לערער, ויש רשימה סגורה של עילות שרק בגינן ניתן לערער. אם הוא עומד בקריטריונים התיק יוצר לעיונם של שלושה אבות בתי דין שלנו שאף אחד מהם לא ישב בהרכב המקורי. הם יזונו בתיק ויכריעו בו. פסקי הדין מופיעים באתר עם השמטת שמות הצדדים. אפשר לעיין בהם ולקרוא את הדיונים ההלכתיים, הנימוקים וההכרעות".

השפעת מפתחי האפליקציות

אתה שואף למדינת הלכה?

"מדינת הלכה בעיניי זו מדינה בדור שבה אנשים אוהבים תורה ומעריכים תורה. אנחנו חיים בדור שבו הקרב הוא על הראש, על התודעה. פעם האנושות הייתה עסוקה בהישרדות. אדם היה הולך לישון ולא יודע אם מחר בבוקר תפרוץ מלחמה, אם יהיה לו מה לאכול או אם יינצל ממגפה. חיידק אחד היה מעלים שליש מאוכלוסיית אירופה. היום המערב זי ברמה גבוהה של ביטחון אישי. אתה יודע מידם האנשים המשפיעים ביותר היום? כותבי האלגוריתמים, מפתחי האפליקציות. אלה שמחליטים מה תקרא כשאתה מרים את הטלפון החכם שלך. הם חזקים יותר מכל הממשלות. הכוח נמצא היום בשליטה על התודעה.

"לכן אין שום היגיון במכוניות עם רמקולים שמסתובבות בכיכר השבת ומטיפות נגד האינטרנט. צריך לנצל את הכלים כדי לחבר את הראש לתורה, כי מי שעוסק בתורה מוגן מכל האיומים החיצוניים. לכן השקנו את תכנית 'מודרנו' שמציעה לימודי עיון ברמה גבוהה לאנשים עובדים עם שעות פנאי מצומצמות. אתה נכנס לאתר שלנו, מודיד את כל דפי המקורות, צולל לסוגיה, ומשתתף בשיעור סיכום שבועי מקוון. בדף היומי אתה בקושי מגרד את הדברים מלמעלה, כאן יש לך הזדמנות ללמוד תורה לעומק ולהתחבר". ●

ישנם ארגונים, חלקם אפילו מציגים את עצמם כיראי שמים, שמנצלים את מצוקת המסורבות כדי להרוס את מוסד המשפחה היהודית. הם מעלים הצעות שנידונו כבר בכל השו"תים ונדחו על ידי גדולי ישראל, ואז תוקפים את המערכת על כך שהיא לא מקבלת אותן